

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 374.091.214:78(043.2)**

COTOVIȚCAIA DANIELA

**REPERE TEORETICE ȘI METODOLOGICE DE PROIECTARE
ȘI INSTITUȚIONALIZARE A CURRICULUMULUI PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNTUL EXTRAȘCOLAR, DOMENIUL ARTE,
PROFILUL ARTĂ MUZICALĂ**

531.01 – Teoria generală a educației

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Universității Pedagogice de Stat "Ion Creangă" din Chișinău

Conducător științific:

POGOLȘA Lilia, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău

Referenți oficiali:

1. GUȚU Vladimir, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova.
2. GAGIM Ion, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, membru-corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți.

Membri ai Consiliului Științific Specializat D 531.01-25-31:

1. GHICOV Adrian, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău – *președinte*;
2. CLICHICI Veronica, doctor în științe pedagogice, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific*;
3. PETROVSCHI Nina, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău – *membru*;
4. MORARI Marina, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți – *membru*;
5. ANDRIEȘ Vasile, doctor în științe politice, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău – *membru*.

Susținerea va avea loc la **30 iunie 2025**, ora **15:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 531.01-25-31, în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Sala Senatului, bloc 2, str. Ion Creangă 1, Chișinău, MD 2069.

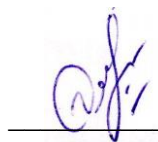
Teza de doctor și rezumatele pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Centrală a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (<https://upsc.md/>) și pe pagina web a ANACEC (<https://anacec.md/>).

Rezumatele au fost expediate la data de: **26 mai 2025**.

Secretar științific

al Consiliului Științific Specializat D 531.01-25-31:

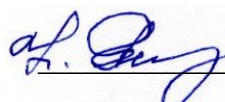
doctor în științe pedagogice, lector universitar

CLICHICI Veronica

Conducător științific,

doctor habilitat în științe pedagogice,
conferențiar universitar

POGOLȘA Lilia

Autoare

COTOVIȚAIA Daniela

© COTOVIȚAIA Daniela, 2025

CUPRINS:

Repere conceptuale ale cercetării.....	4
Conținutul tezei.....	9
Concluzii generale și recomandări.....	24
Bibliografie.....	27
Lista publicațiilor la tema tezei.....	30
Adnotare (în limbile română și engleză).....	33

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate: În contextul transformărilor pe care Republica Moldova le cunoaște în ultimele trei decenii, educația primește o semnificație din ce în ce mai mare: crize economice, mutațiile social-politice, migrația forței de muncă. Pentru a face față acestor provocări educația formală nu pare a mai fi suficientă. Formarea elevilor pe parcursul școlarizării doar într-un mediu instituțional formal nu mai poate asigura satisfacția nevoilor individului dar și a societății în genere. În acest context, educația nonformală vine să complimenteze și să extindă valențele și oportunitățile educației. „Educația nonformală se definește ca fiind orice program de educație personală sau socială, conceput pentru a îmbunătăți anumite competențe în afara curriculumului formal, ori pentru a desfășura anumite activități educaționale organizate în afara sistemului de învățământ obligatoriu, respectiv propuse de către diverse instituții de învățământ” [3]. Educația nonformală își propune să extindă orizontul de cunoaștere a elevilor, să creeze condiții optime pentru dezvoltarea personală a individului, să asigure un cadru adecvat de formare a competențelor și de manifestare a intereselor și talentelor. Educația nonformală este mai puțin formalizată însă cu puternice valențe formative/ dezvoltative și reprezintă o formă de organizare a educației extrem de importantă pentru dezvoltarea personalității celui ce învață, care se axează pe aceleași principii didactice ca și în cazul educației formale și are un caracter mult mai flexibil și centrat pe nevoile și oportunitățile elevului [8].

Așadar, importanța și actualitatea abordării educației nonformale, și în special a educației artistice din perspectiva curriculară se evidențiază printr-o serie de aspecte:

- În cadrul conceptului general de educație, educația nonformală ca formă de învățare pe parcursul întregii vieți este un subsistem extrem de important al formării personalității umane.
- Educația nonformală poate contribui esențial la pregătirea elevilor din grupele social vulnerabile, dar și din grupele cu abilități deosebite într-un domeniu în cazul dat în domeniul Artei muzicale.
- Educația nonformală modifică și completează cunoștințele elevului formate în cadrul învățământului formal, în cazul dat la orele de educație muzicală.

Toate aceste prevederi ne-au determinat alegerea temei de cercetare. Totodată alegerea temei de cercetare și stabilirea actualității acesteia au fost determinate de:

- 1) nivelul scăzut de cercetare a problemei de educație artistică/ muzicală în Republica Moldova;
- 2) dezfuncționalitatea educației nonformale a elevilor la nivel național, și în primul rând, cu referire la învățământul extrașcolar în domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

De constatat că educația nonformală a elevilor în Republica Moldova poate fi caracterizată din două aspecte: (1) aspectul istoric – păstrarea și dezvoltarea unor tradiții și experiențe a educației artistice extrașcolare din trecut care erau puternic susținute de stat; (2) aspectul actual promovat de Consiliul Europei și Uniunea Europeană care prevede educația nonformală, inclusiv cea artistică, ca formă și mijloc de educație pe parcursul întregii vieți cu implicarea mai mică a statului, însă cu susținerea puternică prin crearea condițiilor la nivel local de dezvoltarea a acestui subsistem al educației.

În acest context, la nivelul Uniunii Europene au fost implementate o multitudine de politici și programe specifice educației nonformale menite a contribui la creșterea nivelului de pregătire și al coeziunii în interiorul Uniunii. Potrivit Comisiei Europene, cel mai important program este cel de: *Cooperare pentru realizarea obiectivelor politicilor în domeniul educației nonformale (Cadrul ET 2020)*, care reprezintă cadrul de cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020) și presupune schimbul de bune practici în materie, permițând statelor participante să învețe unele de la altele. De asemenea, sunt promovate bunele practici în politicile educaționale, sunt facilitate colectarea și diseminarea cunoștințelor, sunt încurajate reformele în politicile educaționale promovate la nivel național sau regional ș.a.

Conceptul pe care se fundamentează Cadrul ET 2020 este cel al „învățării pe tot parcursul vieții”, ceea ce înseamnă că include toate nivelurile de școlarizare (de la învățământul preșcolar la cel universitar, inclusiv formarea profesională continuă), respectiv toate formele educației (formală/ nonformală/ informală).

De menționat că abordarea teoretică a educației nonformale s-a realizat în cadrul teoriei generale a educației (X.B. Rogers [34], A.Maslow [32], R.F. Skinner [36], G.Thorndike [28], V.Piajet [33] și alții), dar și ca domeniul al științelor educaționale: A.Flamliguney, E.Stepens, E.Glennic, A.Fieldman.

În România problema educației nonformale a fost abordată de C.Cucoș [15], F.Orțan [25], M.Marinescu [23], V. C. Blândul [2].

În Republica Moldova diverse aspecte ale educației nonformale a elevilor a fost cercetată de mai mulți autori: V.Andrieș, M.Cosumov, Gh.Niculaescu – procesul de evaluare a competențelor elevilor în învățământul nonformal/ extrașcolar [1]; V.Volcov – managementul educației extrașcolare [29]; M.Cosumov, M.Morari – educația muzicală [5, 24]; V.Florea – proiectarea activităților extrașcolare [16]; L.Postșan – motivarea în structura educației nonformale [20].

În ultimii ani au apărut mai multe articole privind problema educației nonformale semnate de Vl.Guțu, C.Țurcanu, N.Toma. Menționăm una din cele mai recente lucrări este „Cadrul de

referință al educației în învățământului extrașcolar din Republica Moldova” în care se fundamentează o concepție și o metodologie a educației extrașcolare în Republica Moldova (2020) [3; 4; 7].

Dacă pe dimensiunea educației extrașcolare au apărut mai multe lucrări și articole științifice, atunci pe dimensiunea curriculumului extrașcolar, există mai puține publicații. Una din aceste lucrări este intitulată „*Curriculumul de bază: sistem de competențe pentru educație și învățământul extrașcolar*” (2020) [6].

Așadar, dacă în plan conceptual problema educației nonformale a elevilor a fost fundamentată din diferite aspecte, atunci în plan metodologic și curricular ea rămâne nerezolvată sau rezolvată fragmentar. De menționat că instituțiile de învățământ extrașcolar în domeniul Arte, organizează procesul de învățământ în baza programelor tradiționale, pe când în instituțiile de învățământ general se implementează curricula de a doua generație – axate pe competențe.

Plecând de la considerentele potrivit cărora problematica educației nonformale și a curriculumu-ului nonformal vizează cadrul de politici educaționale, cadrul conceptual, metodologic, dar și cel managerial ne-am propus să abordăm acest subiect din perspectiva teoriei generale a educației, teoriei a educației nonformale, dar și din perspectiva asigurării continuității între educația formală și nonformală și să formulăm **următoarea problemă de cercetare**: care sunt reperele teoretice și metodologice de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală, ceea ce va conduce la eficientizarea procesului de predare-învățare în instituțiile de învățământ extrașcolar, domeniul Arte, profilul Arta Muzicală.

Obiectul cercetării: procesul de proiectare și instituționalizare a curriculumului extrașcolar pentru domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

Scopul cercetării constă în stabilirea și valorificarea reperelor teoretice și metodologice de proiectare și instituționalizare a curriculumului extrașcolar pentru domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza abordărilor teoretice ale educației extrașcolare a elevilor și a curriculumului extrașcolar.
2. Conceptualizarea proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală.
3. Elaborarea metodologiei de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

4. Proiectarea Planului de învățământ și a curricula la disciplinele de profil Artă muzicală pentru Școlile de Artă/ Muzică.
5. Modelarea experimentală a instituționalizării curriculumului la disciplinele de profil Artă muzicală în Școlile de Artă/ Muzică.
6. Analiza calitativă și cantitativă a datelor experimentale.

Ipoteza cercetării

Proiectarea și instituționalizarea curriculumului extrașcolar pentru domeniul Arte, profilul Artă muzicală va fi eficientă dacă:

- conceptul și structura curriculumului extrașcolar vor fi sincronizate cu curriculumul formal pentru învățământul general (la nivel de concept);
- conceptul și conținutul curriculumului extrașcolar se va axa pe specificul educației artistice și, în speță, a educației muzicale, dar și pe formarea de competențe generale și specifice educației muzicale;
- demersul de instituționalizare va prevedea instruirea managerilor și a cadrelor didactice în acest sens și un ansamblu de activități manageriale de organizare și monitorizare a acestui proces.

Cadrul epistemologic al cercetării s-a constituit din:

- Teoria constructivismului (S.Piajet, E.Joiță) [33; 21; 22];
- Teoria dezvoltării psihosociale (E.Erikson) [37];
- Teoria învățării umaniste (H.Maslow, C.Rogers) [32; 34];
- Teoria curriculumului postmodern (S.Cristea, Vl.Guțu) [14; 18; 19];
- Cadru de referință al Curriculumului Național [8];
- Cadru de referință al educației și învățământului extrașcolar (2020) [7].

Metodele aplicate în cercetare includ: *metode teoretice*: documentarea științifică, generalizarea și sistematizarea, analiza și sinteza teoretică, modelarea; *metode empirice*: metode de evaluare a curricula, experimentul pedagogic și *metode statistico-matematice* de prelucrare a datelor.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în: (1) abordarea învățământului extrașcolar, inclusiv a celui muzical din perspectiva conceptului de educație extrașcolară și corelării acestuia cu educația extrașcolară formală; (2) dezvoltarea conceptului de management al curriculumului pentru învățământul extrașcolar, profil Artă muzicală din perspectiva managerială, pedagogică și artistică; (3) conceptualizarea curriculumului pentru învățământul extrașcolar, profil Artă muzicală din perspectivele: *cunoașterii intelectuale și cunoașterii artistice, competențelor*

generice și celor specifice învățământului muzical; (4) promovarea conceptului de instituționalizare a curriculumului la disciplinele muzicale de profil.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare este generată de contradicția între necesitatea racordării cadrului curricular al învățământului extrașcolar, domeniul *Arte*, profilul *Artă muzicală* la cadrul curricular al învățământului general, dar și la tendințele și particularitățile evoluției educației artistice pe plan național și internațional. Rezolvarea acestei probleme ține de stabilirea reperelor conceptuale și metodologice de proiectare și de instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul *Arte*, profilul *Artă muzicală*, ceea ce a condus la eficientizarea procesului de predare-învățare în instituțiile de învățământ extrașcolar, domeniul *Arte*, profilul *Artă muzicală*.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în complementarea și dezvoltarea cadrului teoretic al învățământului extrașcolar, cadrului teoretic al managementului curriculumului cu referire la proiectare, implementare/ instituționalizare și monitorizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar/ muzical prin:

- redefinirea conceptului de educație extrașcolară ca parte componentă a educației nonformale cu referire la educația și învățământul extrașcolar;
- conceptualizarea managementului curriculumului pentru învățământul extrașcolar, profil *Artă muzicală* din perspectiva managerială, pedagogică și artistică;
- conceptualizarea curricula pentru învățământul extrașcolar, profil *Artă muzicală*, având ca repere: *abordarea centrată pe competențe; abordarea centrată pe elevi; abordarea centrată pe cunoașterea științifică și artistică; dezvoltarea conceptului de instituționalizare a curricula de profil în contextul unei culturi.*

Valoarea aplicativă a rezultatelor cercetării ține de elaborarea și implementarea:

1. Planului-cadru de învățământ pentru Școlile de *Arte/ Muzică și Arte plastice*.
2. Curricula la disciplinele pentru educația extrașcolară – domeniul *Arte*, profil *Artă muzicală*.
3. Plan operațional de instituționalizare a curricula la disciplinele de profil *Artă muzicală*.
4. Demersuri manageriale, conceptuale și metodologice ale cercetării pot fi aplicate în reactualizarea curricula la alte domenii artistice: *artă plastică, coregrafie ș.a.*

Implementarea rezultatelor științifice ale cercetării s-a realizat în Școala de *Arte „Valeriu Poleacov”*, mun. Chișinău.

Aprobarea rezultatelor cercetării s-a realizat prin prezentarea de comunicări și articole științifice în cadrul diverselor foruri științifice naționale și internaționale din țară și de peste hotare, precum și în cadrul proiectelor de cercetare ale Ministerului Educației și Cercetării al Republicii

Moldova, în funcție de expert național și coautor al documentelor de politici educaționale. Rezultatele obținute sunt publicate în peste **27 lucrări științifice**.

Volumul și structura tezei sunt prezentate prin: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 148 pagini de text de bază, bibliografie din 165 titluri, 7 anexe, 12 figuri, 29 tabele.

Cuvinte-cheie: educație extrașcolară, învățământ extrașcolară, învățământ artistic, proiectare, instituționalizare, curriculum modular, artă muzicală, educație muzicală.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt argumentele, actualitatea și importanța temei de cercetare, este formulată problema cercetării și sunt stabilite modalitățile de soluționare a acesteia, sunt formulate scopul, obiectivele, ipoteza cercetării, inovația și originalitatea rezultatelor obținute, valoarea teoretică și aplicativă, alte elemente necesare.

În **Capitolul 1 „Învățământul extrașcolară v.s. curriculumul extrașcolară: cadrul analitic”** sunt analizate varii concepte ale educației nonformale în diferite țări, precum și diferite abordări ale curriculumului nonformal și identificate particularitățile curriculumului extrașcolară, pentru domeniul Arte, profilul Arta Muzicală.

Constituirea și dezvoltarea educației nonformale are un parcurs istoric contradictoriu dar și specific.

Primul autor, care a pus problema educației nonformale pe ordinea de zi, a fost Platon. În lucrarea sa, scrisă în anul 360 până la era noastră „Legile”, el a atras atenția asupra formelor alternative de educație, susținând așa-numita abordare combinată [31].

De fapt termenul educație extrașcolară a apărut tocmai în sec.XX și a devenit unul dominant la începutul sec.XXI. Pe parcursul acestei perioade de timp educația nonformală s-a dezvoltat în cadru a trei abordări dominante:

Conceptul european. În cadrul acestui concept se aplică o diversitate de termeni care consemnează deseori diferite aspecte a educației nonformale. Necâtând la această diversitate de termeni în țările europene, există o înțelegere unică că acest sistem se deosebește/ se distinge de cel formal, oficial. Acest „nou” – contribuie acestui termen un sens opus. Deși, la începutul sec. XXI, ia amploare tendința de a apropia educația formală de cea nonformală [7, p.24-26].

Așadar, pe plan european, inclusiv în Republica Moldova, cu referire la educație în afara clasei și a instituțiilor oficiale se aplică mai mulți termeni: „educație extrașcolară”, „educație extrașcolară”, „învățământ extrașcolară”, „educație extracurriculară”, „educație complementară”, „educație pentru timpul liber”, „educație în afara clasei” etc.

Totodată, este de menționat că Consiliul Europei și Uniunea Europeană recomandă termenul „*educație extrașcolară*” ca unul dominant. În acest sens, structurile europene se axează în clasificarea formelor de educație (formală, nonformală, informală) reieșind din răspunsurile la următoarele **întrebări**:

1. Procesul educațional se realizează în cadrul sistemului școlar de învățământ sau în afara acestuia?
2. Există confirmări oficiale de realizare a studiilor respective (diplome de studii)?
3. Există un scop educațional bine determinat?

Tabelul 1.1. Definirea educației formale, nonformale și informale

	Educația formală	Educația nonformală	Educația informală
Intenționată	DA	DA	DA
Structurată	DA	DA	NU
Certificată	DA	NU	NU

În raport cu aceste trei criterii, menționăm că educația formală întrunește toate trei criterii, pe când educația nonformală întrunește două criterii și cea informală întrunește doar un criteriu.

De menționat la începutul secolului XXI pe plan european s-au conturat trei **tendințe privind dezvoltarea educației nonformale**:

- 1) Educația nonformală se realizează în afara sistemului formal de învățământ.
- 2) Educația nonformală se contrapune educației formale.
- 3) Educația nonformală are unele asemănări/ elemente ale educației formale.

Ultima abordare devine tot mai atractivă în mai multe țări și, în primul rând, în țările scandinave, dar și cele postsovietice.

În contextul acestor tendințe se evidențiază alte trei **concepte ale educației nonformale**:

1. Educația nonformală are funcția de recuperare a „lacunelor” educației formale.
2. Educația nonformală are funcția de complementare a educației formale.
3. Educația nonformală dispune de funcții specifice și de finalități proprii (desigur, care nu vin în contradicție cu cele ale educației formale).

Conceptul țărilor vest-europene (post sovietice și postsocialiste). În aceste țări (Rusia, Belarusi, Ucraina, Republica Moldova, Armenia, Georgia, Lituania, Estonia, Polonia, Cehia ș.a.) după destrămarea Uniunii Sovietice în anul 1991 nu s-a destrămat infrastructura a educației nonformale. Practic în unele țări post-socialiste și în majoritatea țărilor post-sovietice s-a păstrat și s-a dezvoltat sistemul de educație extrașcolară a elevilor: școlile de muzică, Arte, Arte plastice; școlile sportive; Centre de creație a copiilor și ale tineretului etc. De menționat că și la etapa actuală în țările menționate funcționarea sistemul de educație extrașcolară a elevilor este susținută puternic de stat prin diferite forme.

Conceptul Statelor Unite și a Japoniei. Cum afirmă autorii Noan și Eckstein [30, p.234] sistemul de educație extrașcolară în SUA s-a format la prima etapă sub influența sistemului sovietic de educație ca consecință a concurenței dintre două sisteme politice, apoi SUA accentul au transferat pe experiența Japoniei, care a început să domine în educația pe plan internațional. În SUA educația nonformală este privită dominant ca diminuare a lacunelor educație formale. Implicarea statului în educația nonformală este minimală însă statul creează toate condițiile juridice și sociale pentru susținerea acestui subsector de educație.

Indiferent de conceptul promovat de țările respective, toți sunt de acord ca educația nonformală la etapa actuală are un rol deosebit ca parte și ca mijloc de asigurare a educației pe parcursul întregii vieți.

Așadar, la etapa actuală toate concepțiile ale educației nonformale în Europa pot fi clasificate în două tipuri:

Prima concepție – *concepția epitropiei (de tutelat)* ocupă locul dominant în Europa de Vest. În aceste țări există un sistem de tutelare bine dezvoltat în cadrul căruia aproape tot ajutorul financiar este îndreptat spre grupuri vulnerabile de copii și tineret (deși sunt și excepții: Anglia, Franța).

A doua concepție – *concepția dezvoltării* – este caracteristică Țărilor Europei Centrale și de Est. În cadrul acestui concept, majoritatea finanțelor se alocă grupurilor mari de elevi care nu au probleme de sănătate, complicații. Însă aceasta sistemă nu exclude și copii și tinerii cu diferite probleme (din familii vulnerabile). Cu alte cuvinte educația nonformală ca și educația formală este susținută de stat.

Totodată la nivel european se identifică și alte tendințe privind educația nonformală:

- *Tendință psihosocială* – creșterea individualismului;
- *Tendință* – politico-economică, trecerea de la activități necomerciale la cele care aduc venituri (comercializarea educației).

Problema educației nonformale în general și a educației nonformale a elevilor în speță, este una complexă, iar încercarea de a o defini a atras interesul a numeroșilor cercetători din diferite țări și parțial și din R. Moldova.

Particularitățile educației nonformale ca sistem și subsistem determină în mare parte și specificul curriculumului extrașcolară.

Curriculumul pentru educație extrașcolară a elevilor trebuie abordat din cel puțin două perspective: a) din perspectiva teoriei generale a curriculumului; b) din perspectiva specificului și particularităților educației nonformale, inclusiv din perspectiva domeniilor și profilurilor a educației artistice – în cazul dat al educației și învățământului extrașcolară, domeniul Arte.

În căutarea încercării de a stabili unele aspecte specifice curriculumului extrașcolar în raport cu cel formal, noi am comparat acestea în raport cu un set de indicatori (Tabelul 1.2).

Tabelul 1.2. Curriculumul formal v.s. Curriculumul extrașcolar

Nr. crt.	Parametrii/ indicatorii	Curriculumul formal	Curriculumul extrașcolar
1.	Curriculum – repere conceptuale (concept)	Aceleași prevederi conceptuale	Aceleași prevederi conceptuale. Accentul pus mai mult pe individualizarea învățării și realizarea intereselor, aptitudinilor proprii
2.	Curriculum – repere conceptuale (conținut)	Conținuturi în mare parte sistemic și standardizate	Conținuturi în mare parte sunt flexibile, variabile și orientate praxiologic
3.	Curriculum – repere procesuale (proces)	Tehnologii reproductive – productive – creative (actul – învățare)	- Tehnologii productiv-creative (active - învățare) - Accentuarea tendințelor de învățare individuală
4.	Curriculum – repere teleologice (finalități)	Orientarea spre formare de competențe specifice și competențe-cheie (în mare parte standardizate)	Orientarea spre competențele specifice și mai puțin standardizate (cu excepția școlilor de Arte)
5.	Curriculum – produse curriculare	Sistemul de produse curriculare obligatorii: Planuri de învățământ; curricula pe discipline; manuale; ghiduri metodologice.	Sistemul de produse curriculare este flexibil pentru școlile de arte sunt obligatorii
6.	Curriculum – repere evaluative	- Funcția evaluării – certificare; - Alte funcții sunt aceleași	Funcția evaluării – identificarea performanțelor

Analiza diferitor abordări conceptuale ale Curriculumului extrașcolar, dar și identificarea specificului curriculumului extrașcolar ne permite să tragem următoarele concluzii [7]:

- Curriculumul extrașcolar în sensul larg poate fi abordat din două perspective:
 - perspectiva structurală care pune accent pe interconexiunea și legăturile funcționale dintre competențe: concepție, competențe/ finalități, conținuturi, tehnologii de predare-învățare-evaluare;
 - perspectiva procesuală a curriculumului, accentul fiind pus pe etapele prin care este valorificată experiența de învățare a elevilor.
- Curriculumul extrașcolar în sens îngust/ restrâns la rândul său poate fi abordat din două perspective:
 - din perspectiva argumentării conținuturilor învățării ca mijloace de formare a competențelor;

- din perspectiva documentelor oficiale prin care curriculumul este aplicat și instituționalizat.
- Conceptul general al curriculumului formal reprezintă cadrul de referință și pentru Curriculumul extrașcolar, concretizat, proiectat și implementat în raport cu specificul domeniului, în cazul dat domeniul Arte, profil Artă muzicală.

Așadar, *curriculumul pentru educația și învățământul extrașcolar* înseamnă toate experiențele acumulate, planificate și furnizate elevilor în instituții și în alte structuri ce prestează servicii de educație și învățământ extrașcolar spre a satisface interesele, nevoile, oportunitățile, aptitudinile proprii, în raport cu finalitățile și performanțele așteptate.

Din perspectiva Cadrului de referință al Curriculumului Național, dar și din perspectiva evoluției educației nonformale pe plan european, curriculumul pentru educația și învățământul extrașcolar poate fi conceput în baza interconexiunii diferitor concepte curriculare (curriculumul centrat pe elev, curriculumul centrat pe competențe, curriculumul centrat pe contexte/ situații educative ș.a.) și a diferitor teorii ale învățării: constructivism, behaviorism ș.a. [8].

Totodată, curriculumul pentru educația și învățământul extrașcolar domeniul Arte, se va axa pe interconexiunea abordărilor psihocentrice și sociocentrice ale educației, pe asigurarea corelației sociale, psihologice și pedagogice a elementelor curriculare la nivel de subsistem și sistem, pe asigurarea comunicării eficiente între cadrele didactice și educabili [9].

În **Capitolul 2 „Cadrul conceptual și metodologic al proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală”** se fundamentează conceptul proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, se elaborează metodologia proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Arta Muzicală.

Privită ca o activitate integratoare, proiectarea și instituționalizarea curriculumului este o funcție a structurilor oficiale (nivel național) și a cadrelor didactice, prin care curriculumul este adaptat la contextul concret al instituției de învățământ și al procesului de predare-învățare-evaluare, în cazul dat al instituțiilor de educație artistică. Curriculumul extrașcolar implică demersuri ale politicilor curriculare și a condițiilor social-culturale. Complexitatea Curriculumului extrașcolar și, în speță, a educației extrașcolare artistice poate fi abordată din perspectiva teoriei managementului curriculumului.

Această teorie are la bază următoarele aspecte:

- abordare inter conexă a acțiunilor manageriale și celor pedagogice/ curriculare;
- abordarea demersului dublu concentric în realizarea activităților manageriale și pedagogice ca principiul de asigurare a interconexiunii dintre ele [27, p.91].

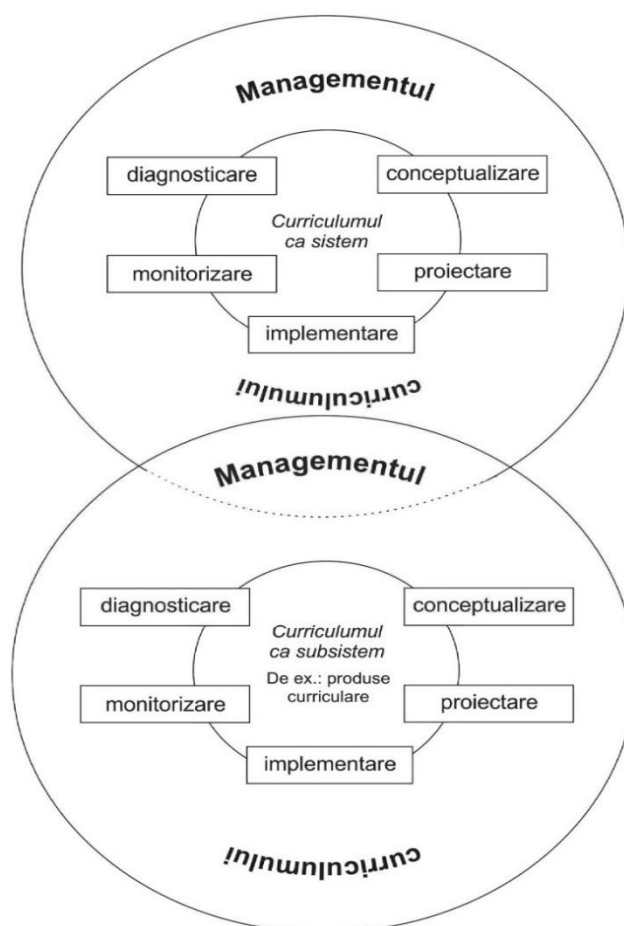

Fig.2.1. Demersul dublu concentric al managementului Curriculumului extrașcolar și subsistemele curriculare [27]

Valorificarea acestei teorii în contextul învățământului extrașcolar artistic ține de specificul următoarelor aspecte:

- obiectul managementului curricular constituie arta muzicală, ce implică la rândul său cunoașterea științifică și cunoașterea artistică;
- managementul curriculumului pentru educația extrașcolară este reflecția particularităților educației nonformale a elevilor;
- corelarea principiilor pedagogiei generale și a pedagogiei artelor și concret a celei muzicale, ceea ce și generează principii/ poziționări conceptuale de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar artistic, domeniul Arte, profil Artă muzicală.

Așadar, analiza diferitor abordări privind teoria generală a curriculumului, teoria generală a educației, teoria generală a managementului, teoria generală a managementului curriculumului, teoria generală a educației muzicale în contextul formal și nonformal ne-a permis să fundamentăm conceptul tridimensional al managementului curriculumului pentru educația extrașcolară artistică, domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

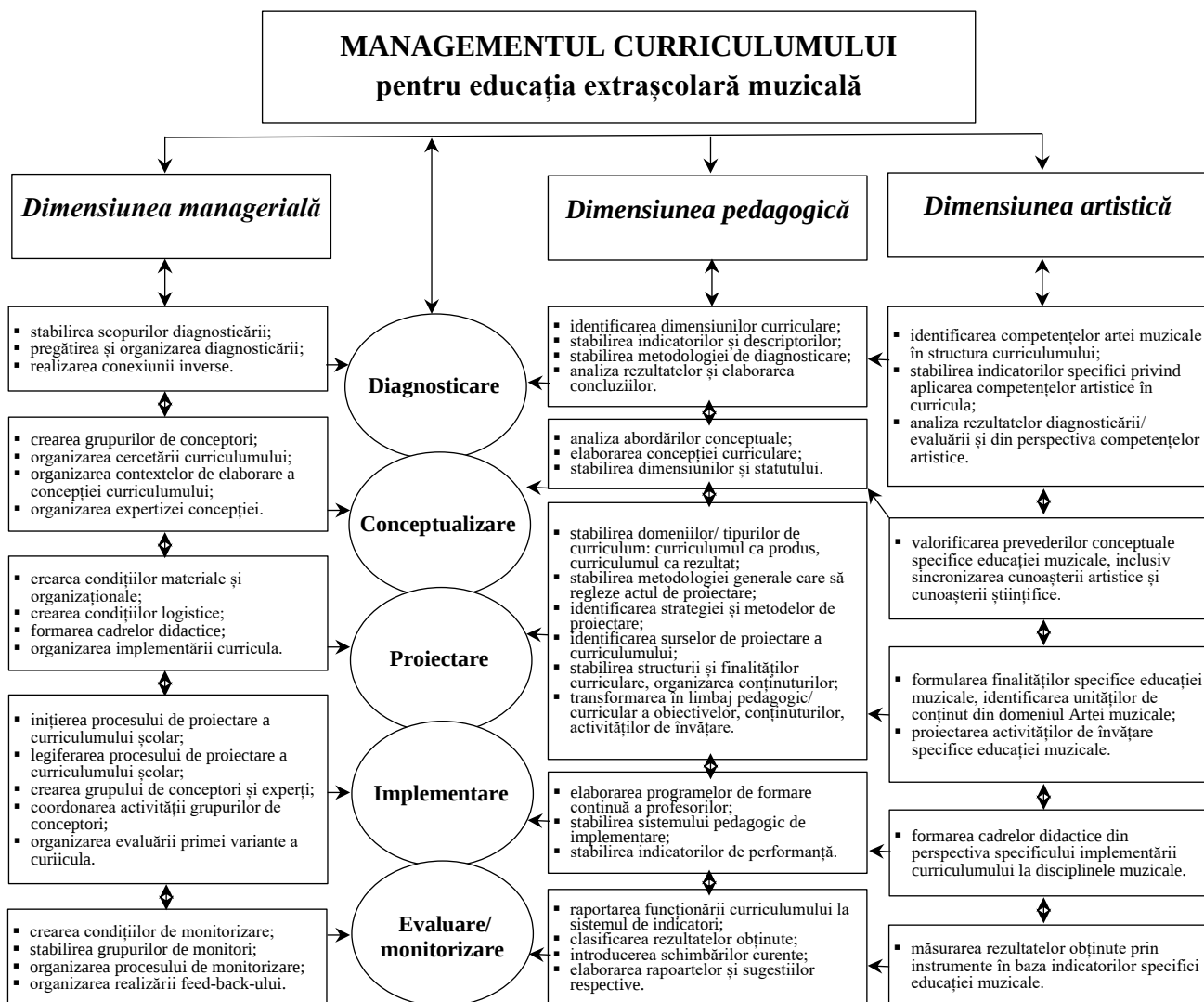

Fig.2.2. Conceptul proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profil Artă muzicală [26, p.92]

Totodată proiectarea curriculumului pentru învățământul extrașcolar are la bază un ansamblu de poziționări ce țin de:

- natura învățării* – care creează contextul pentru implicarea activă a elevilor în realizarea învățării;
- procesul gândirii* – care are loc prin participare, descoperire, producerea cunoștințelor, selectarea și procesarea informației de către elevi;
- teoriile învățării* – care accentuează asupra modului eficient de a învăța o anumită temă prin utilizarea unor „scheme” și „operații” ca structuri de cunoaștere ce asigură dezvoltarea individului și adaptarea la mediu;
- selecția experiențelor de învățare* – ce vizează nu doar strategiile didactice adecvate pentru învățare, dar și teoriile de învățare, teoriile de dezvoltare cognitivă și afectivă, diferențele individuale, motivarea personalității grupurilor dinamice și stilurile de învățare;

- e) *condițiile învățării* – care constituie căi optime de învățare ce se concretizează în condiții interne (care țin de elev) și externe (care țin de contextul în care se realizează învățarea). Unul dintre constituenții condițiilor interne de învățare este motivația;
- f) *diferențele individuale ale elevilor* – care urmăresc schimbările psihice și comportamentale produse în elev, vizează opțiuni echilibrate pentru construcția personalității acestuia;
- g) *personalitatea* – care vizează elevul ca subiect cunoscător și produs al cunoașterii, se manifestă prin atitudinea față de învățare, dorința de operare, obținerea prestigiului social;
- h) *profesorul* – este cel care interacționează cu elevii, exprimându-se prin capacitățile cognitive, stăpânirea materiei, organizează condițiile învățării. *Educația muzicală nonformală* presupune totalitatea acțiunilor muzical-educative extrașcolare, care se desfășoară în condiții special organizate. Menirea lor este completarea și întregirea educației muzicale formale prin forme special instituite pentru îmbogățirea culturii muzicale, pentru exersarea și valorificarea diferitelor disponibilități și competențe muzicale individuale. Principalele instituții în care se realizează acest tip de educație muzicală sunt casele de cultură, teatrele, cluburile, căminele culturale, fonotecile publice ș.a.

Prin natura și specificul ei, „educația muzicală nonformală atestă însușiri proprii, printre care sunt marea varietate a formelor și conținuturilor muzicale, diferențierea activităților muzicale, formele de organizare etc. Este vorba de satisfacerea educației muzicale în condiții mai bune și mai variate, prin aceleași influențe formative, însă din perspectiva pluri- și interdisciplinarității și avându-se în vedere interferența disciplinelor din domeniul artistic” [5, p.35-36].

În acest context proiectarea curriculară pentru învățământul/ educația nonformală muzicală nu poate fi fără a valorifica contextul muzical:

- decontextualizarea și adaptarea experienței muzicale la condițiile mediului muzical existent;
- sporirea complexității activităților muzicale independente în scopul aplicării diversificate a competențelor muzicale;
- estimarea propriilor performanțe și/ sau dificultăți în autoeducarea muzicală permanentă.

Așadar, cadrul conceptual privind proiectarea curriculumului pentru educație și învățământ muzical nonformal cuprinde: demersul managerial, demersul pedagogic/ curriculumul, demersul artistic (pedagogie muzicală). Acest concept poate fi prezentat printr-o figură (*a se vedea Fig.2.3*).

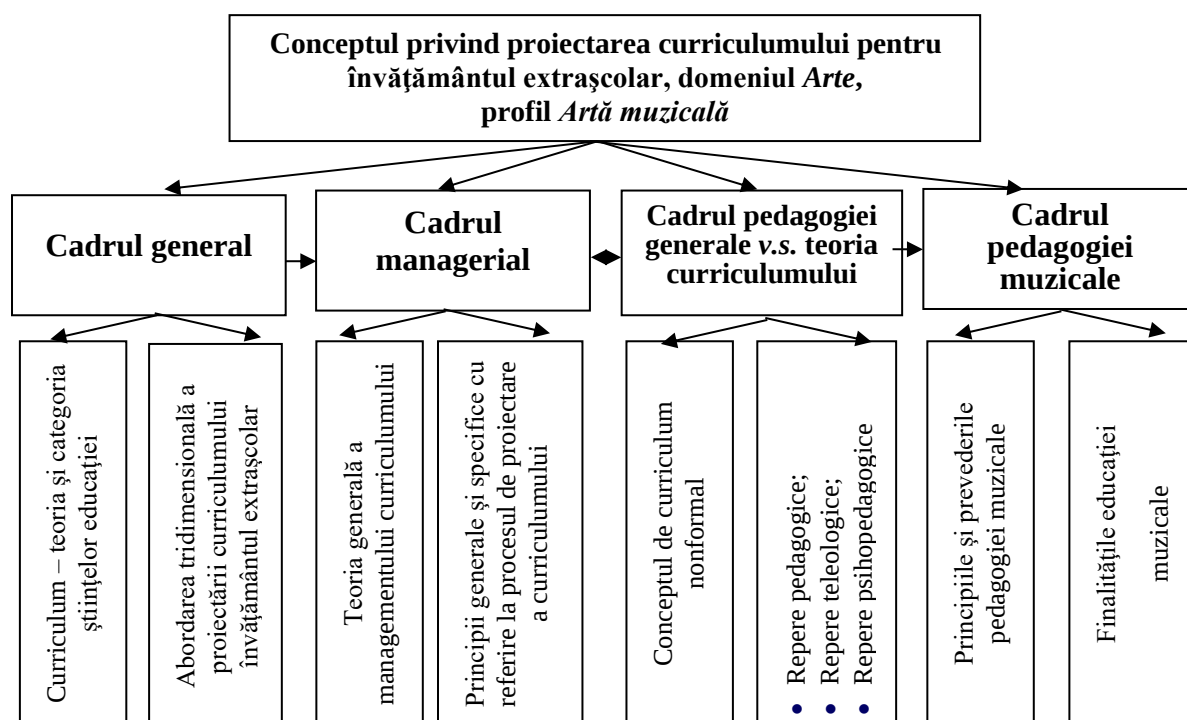

Fig.2.3. Cadrul conceptual privind proiectarea curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profil Artă muzicală

De menționat, că abordarea tridimensională a proiectării curriculumului pentru educația și învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profil Artă muzicală, presupune valorificare integralismului a acestor dimensiuni și reflectă conținutul și structura proceselor curriculare respective [11].

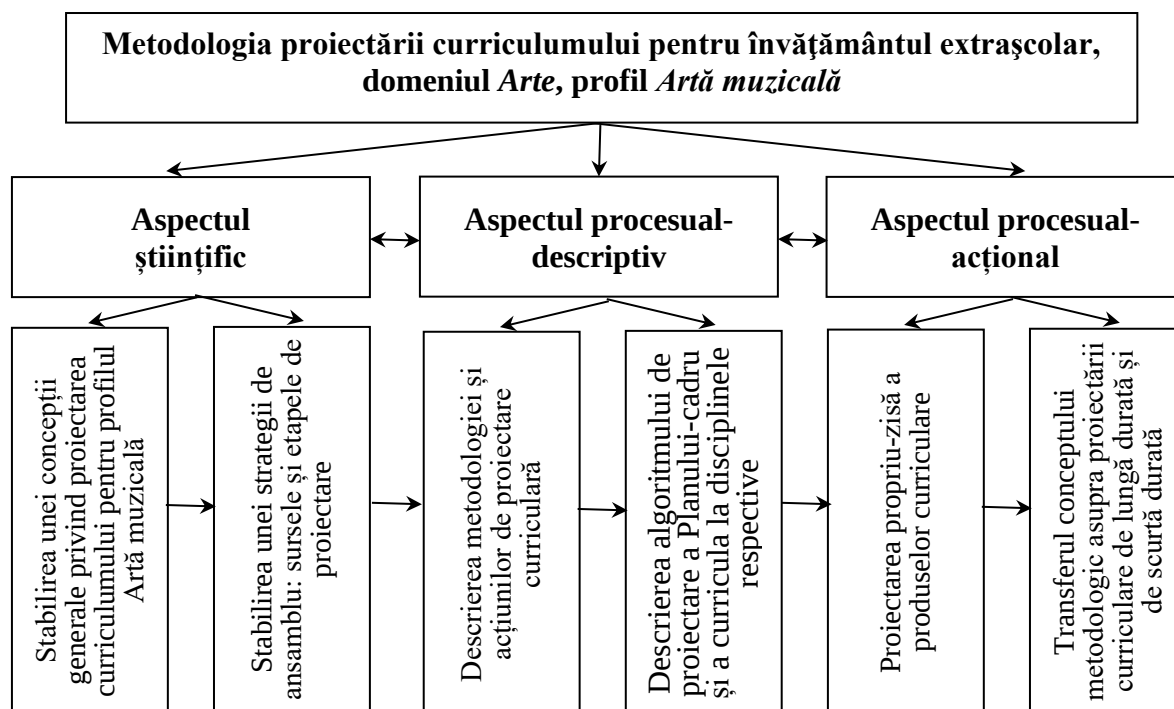

Fig.2.4. Cadrul metodologic al proiectării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profil Artă muzicală

Demersurile teoretice enunțate, precum și alte aspecte ale metodologiei de proiectarea unor produse curriculare pentru profilul Artă muzicală pot fi prezentate grafic în felul următor (*a se vedea Fig.2.4*).

Așadar, **proiectarea curriculumului** pentru educație și învățământ extrașcolar, profil Artă muzicală este o activitate complexă care are metodologia sa: ansamblul de repere conceptuale de ordin managerial, pedagogic, artistic care gestionează procesul de concepere a curriculumului - respectiv în diferite forme de prezentare, de regulă în formă de produse curriculare. Conform conceptului dublu concentric al managementului curriculumului (*a se vedea Capitolul 1*), noi la fiecare etapă a acestui proces identificăm funcțiile demersului proiectiv. În cadrul metodologiei propuse funcțiile acestui demers sunt cele de proiectare, care subordonează funcții de diagnosticare, pronosticare, conceptualizare, expertizare [10].

Un alt aspect al cercetării ține de instituționalizarea curriculumului proiectat.

Instituționalizarea curriculumului focalizează întreaga activitate managerială din instituția de învățământ, care are menirea să mențină în centrul atenției respectare întregului cadru conceptual al documentului propus. Pornind de la specificul instituțiilor de învățământ artistic extrașcolar, tipologia educației și învățării în cadrul specializărilor de profil, dar și faptul că elevul se află în centrul tuturor preocupărilor, în cazul curriculumului de profil se preconizează instituționalizarea unui produs cu tendințe pronunțate de individualizare, care are menirea să facilitează opțiunile și interesele fiecărui elev/ beneficiar.

La nivel de instituție, instituționalizarea curriculumului presupune în plan organizațional valorificarea mai multor instrumente ale managementului curriculumului. Instrumente pentru instituționalizarea curriculumului fiind: comisii metodice și de specialitate, training-uri/ programe de formare a cadrelor didactice, tehnici de creare a unei culturi instituționale distincte. Implementarea unei viziuni privind instituționalizarea curriculumului, la nivel de școală de artă/muzică implică: asigurarea tuturor condițiilor de eficacitate a acestui proces pentru domeniile: resurse umane implicate, suport, consiliere, încurajare, resurse materiale, parteneriate. Pașii operaționali pentru această etapă constituie: stabilirea direcțiilor și a algoritmului de implementare a viziunii de instituționalizare a curriculumului; determinarea indicatorilor de monitorizare a implementării; delimitarea responsabilităților pentru realizarea obiectivelor preconizate; alocarea resurselor necesare procesului de implementare a viziunii la nivel de instituție; formarea cadrelor didactice și manageriale în problematica managementului curriculumului; soluționarea problemelor apărute în procesul de implementare; coordonarea acțiunilor de implementare prin promovarea diverselor modalități de comunicare operativă între toți factorii implicați, desfășurarea unor ședințe de analiză și armonizare, de luare a unor decizii operative.

Așadar, instituționalizarea curriculumului face parte din sistemul managementului curriculumului și se realizează prin demersuri manageriale și demersuri pedagogice, propriu-zis, curriculare [10].

În acest sens demersurile manageriale presupun:

- crearea condițiilor motivaționale, organizaționale și educaționale privind instituționalizarea în cazul dat și a Planului-cadru de învățământ artistic, domeniul Arte, profil Artă muzicală; și a Curriculumului la discipline pentru Școlile de Artă/ Muzică;
- organizarea formării inițiale a cadrelor didactice din perspectiva implementării curriculumului la discipline în instituțiile de învățământ artistic, profil Artă muzicală;
- proiectarea prin programe speciale a implementării curriculumului respectiv;
- organizarea aplicării programului de implementare a Curriculumului extrașcolar în instituția dată.

Totodată demersurile pedagogice țin de:

- formarea continuă a cadrelor didactice și a managerilor școlari privind instituționalizarea curriculumului proiectat;
- proiectarea didactică de lungă durată și de scurtă durată în baza curriculumului proiect și realizarea procesului educațional în baza acestora;
- elaborarea sistemului de indicatori și instrumente privind eficiența instituționalizării curriculumului proiectat.

În **Capitolul 3, „Demersul experimental privind proiectarea și instituționalizarea curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală”** se prezintă designul general al experimentului pedagogic privind validarea metodologiei de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, profilul Artă Muzicală.

Demersul experimental al cercetării s-a axat pe rezultatele investigației teoretice privind cadrul conceptual și metodologic al proiectării și instituționalizării curriculumului pentru educație extrașcolară, profil Artă muzicală. Abordarea tridimensională a conceptului de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru educație extrașcolară artistică, profil Artă muzicală a constituit baza pentru elaborarea unei metodologii de management al curriculumului respectiv care și a constituit obiectul experimentului pedagogic.

Experimentul pedagogic s-a realizat în Școala de Arte „Valeriu Poleacov”, mun.Chișinău [13].

Specificul **obiectului de cercetare** a determinat structura și logica experimentului pedagogic:

- *Prima etapă* – realizarea studiului preexperimental privind: (a) condițiile instituționale de implementare a curriculumului proiectat; (b) expertizarea curriculumului în funcțiune la etapa preexperimentală; (c) expertizarea produselor curriculare proiectate în cadrul cercetării
- *A doua etapă* – de interrelație managerială și pedagogică: asigurarea managerială și formarea cadrelor didactice pentru instituționalizarea curriculumului proiectat [10].
- *A treia etapă* – de gestiune și monitorizare a funcționării curriculumului proiectat în condițiile experimentului pedagogic real [6];
- *A patra etapă* – realizarea unui studiu postexperimental privind funcționalitatea Planului-cadru și a curriculumului la disciplinele muzicale de profil și eficiența acțiunilor manageriale.

În conformitate cu scopul și metodologia instituționalizării curriculumului pentru educație extrașcolară, profil Artă muzicală au fost determinate următoarele variabile:

Calitatea produselor curriculare:

- Planul-cadru pentru educația extrașcolară, domeniul Arte, profil Artă muzicală.
- Curricula la disciplinele de profil Artă muzicală [6].
- Impactul instituționalizării a curriculumului pentru educație extrașcolară, profil Artă muzicală asupra rezultatelor elevilor.
- Eficiența condițiilor psihosociale și organizaționale privind instituționalizarea curriculumului proiectat.

În continuare, prezentăm rezultatele obținute la etapa postexperimentală cu cele obținute la etapa preexperimentală.

Tabelul 3.1. Dinamica condițiilor privind instituționalizarea curriculumului la disciplinele muzicale (s-a aplicat testul Wilcoxon)

Nr. crt.	Indicator	Apreciere 1-3 puncte		Diferența
		<i>Până la experiment</i>	<i>După experiment</i>	
1.	Climatul psihosocial: percepții, opinii	2	3	
2.	Implicarea administrației în procesul de instituționalizare a curriculumului proiectat	1	2	
3.	Motivarea cadrelor didactice privind instituționalizarea curriculumului	2	3	
4.	Atitudinea cadrelor didactice, manageriale privind instituționalizarea curriculumului proiectat	1	3	
5.	Pregătirea psihosocială și profesională a cadrelor didactice pentru instituționalizarea curriculumului proiectat	1	3	

6.	Asigurarea logistică și informațională a implementării curriculumului proiectat	1	2	
7.	Cadrele didactice sunt deschiși pentru formarea profesională continuă în problema implementării curriculumului proiectat	1	2	
	Total	9	18	$p = 0,01$ $Z = - 2,46$

Analiza rezultatelor obținute la etapa postexperimentală ne permite să tragem următoarele concluzii:

1. Implicarea administrației în crearea condițiilor optime și în gestionarea instituționalizării curriculumului proiectat a generat implementarea acestui proces în raport cu toți indicatorii, și, în primul rând, s-a schimbat atitudinea cadrelor didactice față de curricula experimentale proiectate (de la 1 punct la 3 puncte) dar și pregătirea lor profesională pentru implementarea produselor curriculare respective.
2. Dacă la etapa inițială majoritatea cadrelor didactice manifestau rezistență și neînțelegerea abordării conceptuale și metodologice a curricula axate pe competențe, atunci la finele experimentului, cadrele didactice au apreciat pozitiv și documente curriculare dar și calitatea formării lor profesionale în cadrul trening-urilor respective.
3. S-a modificat și atitudinea cadrelor didactice privind experimentul pedagogic de instituționalizare a Planului-cadru pentru educație muzicală nonformală.

Tabelul 3.2. Rezultatele aprecierii Planului-cadru de învățământ pentru școlile de muzică la etapa postexperimentală (în viziunea cadrelor didactice) (s-a aplicat testul Wilcoxon)

Nr. crt.	Indicator	Aprecieri 1-3 puncte		Diferența
		<i>Până la experiment</i>	<i>După experiment</i>	
1.	Climatul psihosocial: percepții, opinii	2	3	
2.	Implicarea administrației în procesul de instituționalizare a curriculumului proiectat	2	3	
3.	Motivarea cadrelor didactice privind instituționalizarea curriculumului	2	3	
4.	Atitudinea cadrelor didactice, manageriale privind instituționalizarea curriculumului proiectat	2	3	
5.	Pregătirea psihosocială și profesională a cadrelor didactice pentru instituționalizarea curriculumului proiectat	2	3	
6.	Asigurarea logistică și informațională a implementării curriculumului proiectat	1	3	
7.	Cadrele didactice sunt deschiși pentru formarea profesională continuă în problema implementării curriculumului proiectat	2	3	
	Total	13	21	$p = 0,01$ $Z = - 2,53$

Planul-cadru de învățământ pentru școlile muzicale conceput din perspectiva curriculumului și orientat la formarea nu numai a competențelor specifice educației muzicale, dar și celor transversale a fost apreciat pozitiv după finalizarea experimentului pedagogic. Totodată, cadrele didactice au înaintat unele propuneri de îmbunătățire a acestui document: de regândit numărul de ore pentru disciplinele nucleu și disciplinele opționale, de lăsat loc pentru introducerea și altor discipline din cadrul profilului dat și altele. Totodată, cadrele didactice au manifestat atitudinea pozitivă față de aspecte inovative a Planului-cadru: structura, tipologia disciplinelor de profil etc.

În urma experimentului pedagogic, în cadrul căruia profesorii-experimentatori au organizat procesul de instruire în baza curricula la disciplinele respective, noi am urmărit și scopul de a schimba atitudinea inițială față de aceste documente. În acest sens, cadrele didactice au fost formate cum din perspectiva cadrului conceptual, așa și din perspectiva aplicării lor în procesul de predare-învățare-evaluare. A fost aplicată aceeași modalitate ca și la etapa inițială.

Tabelul 3.3. Rezultatele aprecierii curricula la disciplinele muzicale la etapa post experimentală de către cadrele didactice (s-a aplicat testul Wilcoxon)

Nr. crt.	Indicator	Punctaj max. 10 p.	Până la experiment 8 p.	După experiment 10 p.	Diferența
1.	Implicarea administrației în procesul de instituționalizare a curriculumului proiectat	8 p.	6	8	
2.	Motivarea cadrelor didactice privind instituționalizarea curriculumului	10 p.	6	8	
3.	Atitudinea cadrelor didactice, manageriale privind instituționalizarea curriculumului proiectat	10 p.	6	10	
4.	Pregătirea psihosocială și profesională a cadrelor didactice pentru instituționalizarea curriculumului proiectat	10 p.	8	10	
5.	Asigurarea logistică și informațională a implementării curriculumului proiectat	10 p.	8	10	
6.	Cadrele didactice sunt deschiși pentru formarea profesională continuă în problema implementării curriculumului proiectat	8 p.	6	8	
	Total	66	48	64	$p < 0,01$ $Z=-2,54$

Analiza rezultatelor postexperimentale privind calitatea și funcționalitatea curriculumului experimental la disciplinele de profil Artă muzicală ne permite să formulăm următoarele concluzii:

1. De menționat că în urma trening-urilor respective, dar și în urma implicării directe a cadrelor didactice în implementarea curricula la disciplinele respective viziunea lor s-a modificat față de calitatea documentelor curriculare proiectate. Numărul total de puncte a crescut de la 48 puncte la etapa preexperimentală la 64 de puncte la etapa postexperimentală.
2. Atitudinea cadrelor didactice față de curricula experimentale, dar și eficiența lor funcțională depind în mare măsură de conștientizarea/ înțelegerea esenței a acestor documente curriculare [12].
3. Important este că cadrele didactice au manifestat interes față de abordarea educației extrașcolare din perspectiva competențelor și educației pe parcursul întregii vieți.
4. De menționat că cadrele didactice au sesizat și schimbările la elevi privind motivația pentru învățare și gustul estetic, atitudinea față de arta muzicală în genera. S-au modificat esențial și rezultatele învățării a elevilor în cadrul diferitor discipline de profil Artă muzicală.

În conformitate cu obiectul cercetării și obiectivele cercetării am avut drept sarcină să evaluăm eficiența managementului curriculumului la nivel instituțional. În acest sens am aplicat următoarea scală de măsurare.

Tabelul 3.4. Rezultatele evaluării calității managementului curriculumului la nivel instituțional

Nr. crt.	Indicator	Punctaj	Rezultate		Diferența	p
			<i>Până la experiment</i>	<i>După experiment</i>		
1.	Organizarea și Implementarea curriculumului extrașcolar a fost asigurată metodologic, uman și logistic.	18 p.	10	14	1,936	p < 0,05
2.	Evaluarea eficienței implementării curriculumului școlar a fost asigurată organizațional, logistic și metodologic.	12 p.	7	11	1,509	n/semn

Analizând rezultatele evaluării calității managementului curriculumului la disciplinele de profil Artă muzicală la nivel instituțional formulăm următoarele concluzii:

1. Cadrele didactice au apreciat pozitiv implicarea administrației în organizarea implementării curricula la diferite discipline, respectiv în plan metodologic și logistic.
2. Totodată administrația s-a implicat și în organizarea monitorizării implementării curriculumului la disciplinele de profil Artă muzicală, însă rezultatele nu sunt semnificative.
3. Important de menționat că administrația a manifestat și atitudine și interes pentru instituționalizarea eficientă a curricula respective.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată a contribuit la dezvoltarea teoriei educației extrașcolare, teoriei managementului curriculumului, dar și praxiologiei de instituționalizare a produselor curriculare privind educația muzicală.

Valorile principale ale cercetării sunt sistematizate în următoarele concluzii generale:

1. Studiarea abordărilor științifice, politicilor internaționale și naționale, dar și a tendințelor de dezvoltare a educației extrașcolare a condus la:
 - Determinarea și fundamentarea cadrului conceptual al educației extrașcolare ca formă generală de organizare a educației racordată la educația formală fiind parte a paradigmei educației pe parcursul întregii vieți.
 - Stabilirea liniilor directorii și principiilor de implementare a modelului european actual de educație extrașcolară și modelului specific țărilor postsovietice și postsocialiste, având ca repere comune: asigurarea în condițiile extrașcolare a dezvoltării intereselor, aptitudinilor, oportunităților elevilor la un nivel mai înalt decât în cadrul educației extrașcolare; axare pe formarea de competențe specifice diferitor discipline de profil într-un cadru metodologic unic; abordarea curriculară a educației extrașcolare a elevilor, inclusiv a educației artistice de profil; educația centrată pe cel ce învață și pe principiul constructiv și creativ.
2. Studiarea abordărilor științifice cu referire la conceptul de curriculum educațional, a condus la stabilirea unor repere conceptuale de concepere și construcție curriculară pentru educația extrașcolară, inclusiv cea artistică:
 - sincronizarea demersului psihosocial și sociocultural, accentul fiind pus pe finalități ale educației extrașcolare;
 - abordarea curriculumului în sens larg și în sens îngust din perspective: conceptuală, teleologică, conținutală, procesuală și al produsului;
 - transferul experiențelor de abordare a curriculumului pentru învățământul formal în domeniul reactualizării curriculumului extrașcolar;
 - sincronizarea cunoașterii specifice, cunoașterii artistice și cunoașterii experiențiale în conceptualizarea unui curriculum pentru educația extrașcolară și, în speță, pentru educația muzicală.
3. Evidențiind reperele științifice ale proiectării și instituționalizării curriculumului la educația extrașcolară din perspectiva managerială, conceptuală, procesuală și teleologică a fost definit conceptul curriculumului pentru educație și învățământ extrașcolar „care

înseamnă toate experiențele acumulate, planificate și oferite elevilor în instituții de educație extrașcolară de profil muzical spre a satisface interesele, valorile, nevoile, oportunitățile, aptitudinile proprii în raport cu finalitățile și perspectivele preconizate” [7].

4. Conceperea curriculumului pentru extrașcolară de profil muzical angajează o interconexiune a domeniilor managerial, pedagogic și artistic (abordare tridimensională) în vederea realizării activităților de proiectare și instituționalizare a produselor curriculare respective, reprezentând astfel un concept nou de abordare curriculară a educației artistice.
5. Un alt demers inovativ ține de fundamentarea pentru prima dată a curriculumului pentru educația extrașcolară din perspectiva teoriei competențelor, argumentând ierarhizarea competențelor și interconexiunea acestora (competențele-cheie, competențele generale pentru domeniul *Arte*, competențele generale pentru profilul *Artă muzicală*, competențele specifice pentru disciplinele muzicale). Competențele specifice, în acest sens, vor include în structura sa și acțiunile ce vizează: receptarea, interpretarea, creația și reflexia.
6. Conceptualizarea curriculumului pentru educația și învățământul extrașcolar din perspectiva teoriei managementului curriculumului modifică radical nu numai viziunea generală asupra proiectării și instituționalizării Curriculumului extrașcolar, dar și propune o nouă viziune asupra finalităților de instruire, cele instituționale, în fapt ce permite asigurarea rezultatelor elevilor la un nivel mai înalt.
7. Abordarea conceptuală a curriculumului pentru educația și învățământul extrașcolar, domeniul *Arte*, profilul *Artă muzicală*, determină și cadrul metodologic și operațional al acestui proces: demers conceptual, teleologic, conținutal, structural și funcțional; etapele și procedurile de proiectare; stabilirea structurii unice pentru produsului curricular; valorificarea principiilor și exigențelor de proiectare a curricula respectiv.
8. Pentru prima dată se abordează problema instituționalizării curriculumului proiectat care este privită mai larg decât conceptul de implementare, oferind schematic mai larg și diversitatea mai mare de oportunități de aplicare instituțională a curriculumului proiectat/experimentat.
9. Experimentul pedagogic a demonstrat calitatea Planului-cadru proiectat și calitatea Curriculumului modular proiectat în condițiile favorabile create la nivel instituțional. În acest sens dinamica rezultatelor este în creștere în raport cu toate variabilele:
 - s-a schimbat atitudinea cadrelor didactice față de concepția curriculumului proiectat de la 40% până la 60%;
 - s-au îmbunătățit condițiile de instituționalizare a curriculumului proiectat.

10. Valorile teoretico-științifice și metodologice, dar și rezultatele școlare obținute în cadrul cercetării, ne permit să confirmăm ***soluționarea*** problemei științifice implementate care rezidă în fundamentarea teoretică și metodologică a proiectării și instituționalizării curriculumului extrașcolar pentru învățământ extrașcolar, domeniul Arte, profilul *Artă muzicală*, având ca efect calitatea curriculumului predat, calitatea managementului și calitatea procesului educațional.

În conformitate cu rezultatele obținute, dar și în conformitate cu perspectivele abordării acestei probleme propunem următoarele **recomandări**:

La nivel de politici educaționale:

- Elaborarea și proiectarea unei noi concepții naționale cu referire la elaborarea Curriculumului extrașcolar.
- Dezvoltarea Cadrului de referință al educației extrașcolare și a curriculumului extrașcolar pentru domeniul Arte, profilul *Artă muzicală*.
- Inițierea și realizarea unor cercetări științifice privind dezvoltarea temei și a metodologiei instituționalizării curriculumului extrașcolar.

La nivel instituțional

- Introducerea în Planul strategic al dezvoltării școlilor de Arte/ Muzică a demersului privind asigurarea managementului instituționalizării curriculumului extrașcolar pentru domeniul *Artă*, profilul *Artă muzicală*.
- Motivarea și formarea continuă a cadrelor didactice privind instituționalizarea curricula la discipline de profil.
- Sincronizarea dezvoltării curriculare în cadrul învățământului formal și nonformal (extrașcolar).
- Elaborarea produselor curriculare la disciplinele din componenta variabilă B și disciplinele opționale recomandate pentru domeniul Arte, profilul *Artă muzicală*.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. ANDRIEȘ V., COSUMOV, M., NICULAESCU, G. *Procesul de evaluare a competențelor elevilor în învățământul nonformal/ extrașcolar: (Domeniul Arte)/* Chișinău: CEP UPSC, 2022. p.137-140, ISBN 978-9975-46-684-4.
2. BLÂNDUL, V.C. *50 de jocuri și activități specifice educației nonformale.* Cluj-Napoca: MEGA, 2017.
3. BLÂNDUL, V.C. *Bazele educației nonformale.* Cluj-Napoca: MEGA, 2015.
4. BLÂNDUL, V.C., TURCANU, C. Unele aspecte ale politicilor europene privind educația nonformală. *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe ale Educației.* Chișinău: CEP USM, 2020, nr.9(139), p.19-26. ISSN: 1857-2103.
5. COSUMOV, M., GAGIM, I. *Educația muzicală permanentă.* Concept și strategii de realizare. Chișinău: Pontos, 2016.
6. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.),** GRÎU, N. (coord.gen.), CRUDU, V. (coord.gen.), GUȚU, Vl. (coord.științ.) et. al. *Curriculum de bază: competențe pentru educația și învățământul extrașcolar din Republica Moldova.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău: CEP USM, 2020, 35 p. ISBN 978-9975-152-67-9.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_de_baza_competente_eie_01.12.2020.pdf
7. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.),** GRÎU, N. (coord.gen.), CRUDU, V. (coord.gen.), GUȚU, Vl. (coord.științ.) et. al. *Cadrul de referință al educației și învățământului extrașcolar din Republica Moldova.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2021, 98 p. ISBN 978-9975-152-98-3.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_al_educatiei_si_invatamantului_extrascolar.pdf
8. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.),** POGOLȘA, L. (coord.), CRUDU, V. (coord.), GUȚU, Vl., BUCUN, N. et. al. *Evaluarea Curriculumului Școlar.* Ghid metodologic. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul și Științe ale Educației, Chișinău: Lyceum 2017, 76 p. ISBN 978-9975-3157-5-3.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf
9. **COTOVIȚCAIA, D.** *Arta devenirii creative – calea spre modelare, formare și dezvoltarea personală și profesională.* În: *Lucrările Conferinței științifice cu participare internațională "Educația de calitate în contextul provocărilor societale"*, Ediția 1, 21 octombrie 2022, Chisinau. Chișinău: CEP UPS "Ion Creangă", 2022, p.346-353. ISBN 978-9975-46-638-7.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-346-353.pdf

10. **COTOVIȚCAIA, D.** *Curriculum diferențiat pentru Școala de Arte/ Muzică, profilul Arte Muzicale – premisă a managementului calității.* În: *Materialele Simpozionului Pedagogic Transfrontalier "Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice"*, 14 mai 2021, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial „Univers Pedagogic”, 2021, p.133-137. ISBN 978-9975-3336-3-4.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/133-137_23.pdf
11. **COTOVIȚCAIA, D.** *Dezvoltarea curriculumului: perspective de integrare.* În: *Materialele Simpozionului științific internațional "Integralizarea domeniilor de educație artistică: repere teoretico-metodologice, provocări și perspective"*, 18 octombrie 2018, Universitatea Pedagogică de Stat „Alec Russo”, mun. Bălți, Bălți, 2018, p.79-83. ISBN 978-9975-3382-1-9.
12. **COTOVIȚCAIA, D.** *Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice: aspecte relevante ale instituției de învățământ artistic extrașcolar.* În: *Revistă științifică Univers Pedagogic*, nr.1(73), 2022, p.97-102. ISSN 1811-5470.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/97-102_19.pdf
13. **COTOVIȚCAIA, D.** *Școala de Artă - între tradiție și modernitate: în contextul celor 75 ani de la fondarea Școlii de Arte „Valeriu Poleakov”.* În: *Lucrările Conferinței naționale cu participare internațională "Educația și învățământul extrașcolar în Republica Moldova: status quo și perspective"*, Ediția 1, 9-10 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, p.149-158. ISBN 978-9975-62-510-4.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/149-158_10.pdf
14. CRISTEA, S. *Teorii ale învățării. Model de instruire.* București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 2005. 192 p.
15. CUCOȘ, C. *Educația estetică.* București: Polirom, 2014. 224 p.
16. FLOREA, V. *Problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.* În: *Monitorizarea cunoașterii axată pe obținerea performanțelor: Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională*, 22-23 aprilie 2016. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, p.187-194. ISBN 978-9975-76-168-0.
17. GUȚU, VI., CHICU, V. *Managementul schimbării în cadrul instituțional.* Curs universitar. Chișinău: CEP USM, 2005, 144 p., ISBN 9975-70-512-X.
18. GUȚU, VI. *Curriculum educațional. Cercetare. Dezvoltare. Optimizare.* – Chișinău: CEP USM, 2014. 230 p.
19. GUȚU, VI. *Dezvoltarea și implementarea curriculumului în învățământul gimnazial: cadru conceptual.* Chișinău: Grupul Editorial Litera, 2000. 80 p.
20. GUȚU, VI., POSTĂN, L. *Didactica pentru adulți din perspectiva motivațională.* Chișinău: CEP USM, 2007.

21. JOIȚĂ, E. *Instruirea constructivistă-o alternativă. Fundamente. Strategii*. București: Editura Aramis, 2006, 320 p., ISBN: 973-679-316-8.
 22. JOIȚĂ, E. *Profesorul și alternativa constructivistă a instruirii. Material-suport pedagogic pentru studenții - viitori profesori (II)*. Craiova: Editura Universitaria 2007, 220 p.
 23. MARINESCU, M. *Noile educații în societatea cunoașterii*. București: ProUniversitaria, 2013.
 24. MORARI, M. *Educația muzicală relativ la mediu*. În: *Investigații pedagogice și psihologice. Culegere de articole științifice ale tinerilor savanți*. Ed. III. Chișinău, 1998.
 25. ORȚAN, F. *Teoria și metodologia instruirii și evaluării în Științele Educației*. Editura Universității din Oradea 2009.
 26. PĂUN, E., POTOLEA, D. (coord). *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Iași: Polirom, 2002. 248 p.
 27. POGOLȘA, L. *Teoria și praxiologia managementului curriculumului*. Chișinău: Lyceum, 2013. 368 p. ISBN 978-9975-4394-7-3.
 28. THORNDIKE, G.L. *Învățarea umană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983.
 29. VOLCOV, V. *Bazele pedagogice și manageriale de dezvoltare a instituțiilor de învățământ complementar în Republica Moldova*. Teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2011. 202 p.
- În limbi străine (engleză/ franceză)**
30. APPLE, M., KING, N. *What do schools teach?* In: Weller R. H. (Ed.) *Humanistic Education*, Calif.: McCutchan, 1977. 30 p.
 31. MARSH, C.J., STAFFORD, K. *Curriculum: Practices and Issues*. Sydney: McGraw Hill, 1988.
 32. MASLOW, A.H. *Theory of Human Motivation*. In: *Psychological Review*, Vol. 50 (4), Jul. 1943. p.370-396.
 33. PIAGET, J. *Le développement de la notion de temps chez l'enfant*. Paris: PUF, 1946.
 34. ROGERS, C.R. *A deveni o Persoana*. București: Editura Trei, 2008.
 35. SALKIND, J.N. *Encyclopedia of Educational Psychology, 1&2*. Los Angeles: SAGE Publications, 2008.
 36. SKINNER, B.F. *Tehnology of Teaching*, în 1968; trad., 1971 SUA A.
- În limba rusă**
37. ЭРИКСОН, Э.Г. *Восемь возрастов человека*. Эриксон, Эрик Г. *Детство и общество*. СПб. 2000, с.235-264.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. **COTOVIȚCAIA D., COSUMOV M.,** *Curriculum la discipline și tipuri de activități pentru Școlile de Muzică/ Arte domeniul Arte, profil Artă muzicală.* Chișinău, 2020, 34 p.
2. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), GRÎU, N. (coord.gen.), CRUDU, V. (coord.gen.), GUȚU, Vl. (coord.științ.) et. al.** *Curriculum de bază: competențe pentru educația și învățământul extrașcolar din Republica Moldova.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău: CEP USM, 2020, 35 p. ISBN 978-9975-152-67-9.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_de_baza_competente_eie_01.12.2020.pdf
3. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), GRÎU, N. (coord.gen.), CRUDU, V. (coord.gen.), GUȚU, Vl. (coord.științ.) et. al.** *Cadrul de referință al educației și învățământului extrașcolar din Republica Moldova.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2021, 98 p. ISBN 978-9975-152-98-3.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_al_educatiei_si_invatamantului_extrascolar.pdf
4. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), POGOLȘA, L. (coord.), CRUDU, V. (coord.), GUȚU, Vl., BUCUN, N. et. al.** *Evaluarea Curriculumului Școlar.* Ghid metodologic. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul și Științe ale Educației, Chișinău: Lyceum 2017, 76 p. ISBN 978-9975-3157-5-3.
5. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), POGOLȘA, L. (coord.științ.), BUCUN, N. (coord.științ.), et. al.** *Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor.* Ministerul Educației al Republicii Moldova, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Științe ale Educației. Chișinău: F.E.-P., „Tipografia Centrală”, 2014, 596 p. ISBN 978-9975-53-333-1.
<https://mecc.gov.md/sites/default/files/referentialul.pdf>
6. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), POGOLȘA, L.** *Dezvoltarea curriculumului – perspective de integrare.* În: Materialele Conferinței științifice internaționale ”Istorie, Performanțe, Personalități”, consacrată aniversării a 75 de ani de activitate a Institutului de Științe ale Educației, 20-21 octombrie 2016, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Tipografia „Impressum”, 2016, p.240-242. ISBN 978-9975-48-104-5.
7. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), POGOLȘA, L. (coord.), CRUDU, V. (coord.), GUȚU, Vl. et. al.** *Cadrul de Referință al Curriculumului Național.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul și Științe ale Educației. Chișinău: Lyceum 2017, 104 p. ISBN 978-9975-3157-7-7.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf
8. **COTOVIȚCAIA, D. (coaut.), POGOLȘA, L.,** *Curriculumul pentru domeniul Arte, profilul Artă muzicală: actualitate și viziuni de perspectivă,* În: Revistă științifică Univers Pedagogic, 2020, nr.4(68), p.108-114, ISSN 1811-5470.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/108-114_12.pdf
9. **COTOVIȚCAIA, D.** *Abordare integrată și perspective de contextualizare.* În: Materialele Conferinței științifice internaționale ”Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere”, Ediția a XII-a, 25 noiembrie 2016, Iași: Academia Română, Filiala Iași – Institutul de Cercetări Economice și Sociale, ”Gheorghe Zane”. ISBN 9780606-685-468-9.

10. **COTOVIȚCAIA, D.** *Arta – o disciplină fascinantă de învățat, dar și o experiență de viață puternică și reală*, În: Materialele Conferinței științifice internaționale ”Eficientizarea învățământului – vector al politicilor educaționale modern”, Partea 1-a, 11-12 decembrie 2014, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Tipografia "Cavaioli", 2014, p.102-108. ISBN 978-9975-48-066-6.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/102-108_6.pdf
11. **COTOVIȚCAIA, D.** *Arta devenirii creative – calea spre modelare, formare și dezvoltarea personală și profesională*. În: Lucrările Conferinței științifice cu participare internațională ”Educația de calitate în contextul provocărilor societale”, Ediția 1, 21 octombrie 2022, Chisinau. Chișinău: CEP UPS "Ion Creangă", 2022, p.346-353. ISBN 978-9975-46-638-7.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-346-353.pdf
12. **COTOVIȚCAIA, D.** *Curriculum de bază – sistem de competențe pentru învățământul extrașcolar*. În: Revista științifică Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică, 2021, nr.4 (41), p.284-288. ISSN 2345-1408.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/284-288_12.pdf
13. **COTOVIȚCAIA, D.** *Curriculum de bază – sistem de competențe pentru învățământul extrașcolar*. În: Teze ale comunicărilor Conferinței științifice internaționale on-line ”Învățământul extrașcolar – dimensiuni culturale”, Vol.2, 23 aprilie 2021, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, 2021, p.87-88. ISBN 978-9975-3453-5-4.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/87-88_30.pdf
14. **COTOVIȚCAIA, D.** *Curriculum diferențiat pentru Școala de Arte/ Muzică, profilul Arte Muzicale – premisă a managementului calității*. În: Materialele Simpozionului Pedagogic Transfrontalier ”Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice”, 14 mai 2021, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial „Univers Pedagogic”, 2021, p.133-137. ISBN 978-9975-3336-3-4.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/133-137_23.pdf
15. **COTOVIȚCAIA, D.** *Dezvoltarea curriculumului: perspective de integrare*. În: Materialele Simpozionului științific internațional ”Integralizarea domeniilor de educație artistică: repere teoretico-metodologice, provocări și perspective”, 18 octombrie 2018, Universitatea Pedagogică de Stat „Alec Russo”, mun. Bălți, Bălți, 2018, p.79-83. ISBN 978-9975-3382-1-9.
16. **COTOVIȚCAIA, D.** *Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice: aspecte relevante ale instituției de învățământ artistic extrașcolar*. În: Revistă științifică Univers Pedagogic, nr.1(73), 2022, p.97-102. ISSN 1811-5470.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/97-102_19.pdf
17. **COTOVIȚCAIA, D.** *Dimensiuni de perspectivă în formarea competențelor culturale-artistice (abordarea integrată)*. În: Materialele Conferinței internaționale „Cultura europeană între Orient și Occident – tradiție și modernitate”, 22-24 noiembrie 2013, Iași, 2014, p.111-116. ISBN 978-973-8263-19-2.
<http://tinread.usarb.md:8888/jspui/bitstream/123456789/1014/1/educatie10.pdf>
18. **COTOVIȚCAIA, D.** *Educația extrașcolară extrașcolară versus învățarea prin artă – actualități și contexte relevante* În: Materialele Conferinței științifice internaționale ”Institutul de Științe ale Educației: ascensiune, performanțe, personalități”, 10 decembrie 2021, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Tipografia „Print Caro”, 2021, p.388-392. ISBN 978-9975-56-952-1.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-388-392.pdf

19. **COTOVIȚCAIA, D.** *Educația cultural-artistică: viziuni și perspective de aplicare practică și metodologică.* În: Materialele Conferinței științifice internaționale "Școala modernă: provocări și oportunități", 5-7 noiembrie 2015, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Tipografia „Cavaioli”, p.342-347. ISBN 978-9975-48-100-7.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/342-347_1.pdf
20. **COTOVIȚCAIA, D.** *Educația pentru frumos – premisă definitorie a educației artistice în Școlile de Arte/ Muzică și Arte plastice,* În: Revista științifică Studia Universitatis Moldaviae, Seria “Științe ale educației”, 2020, nr.9(139), p.126-134. ISSN 1857-2103.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/20.%20p.%20126-134.pdf
21. **COTOVIȚCAIA, D.** *Exprimarea culturală – dimensiune existențială a personalității,* În: Materialele Conferinței științifice internaționale "Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere", Volumul XXV, 2015, Iași: Editura Tehnopress, 2015, p.28-37. ISBN 978-606-687-223-2.
<https://dokumen.tips/documents/dezvoltarea-economico-sociala-durabila-vol-25pdf.html?page=39>
22. **COTOVIȚCAIA, D.** *Interdependența artelor sau conexiuni inverse.* În: Materialele Simpozionului Pedagogic internațional "Tehnologii Didactice Moderne", 26-27 mai 2016, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Tipografia "Cavaioli", 2016, p.72-76. ISBN 978-9975-48-102-1.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/72-76_18.pdf
23. **COTOVIȚCAIA, D.** *Învățământul extrașcolar – realitate, diversitate și perspective de dezvoltare.* În: Materialele Conferinței științifice internaționale "Educația: factor primordial în dezvoltarea societății", 09 octombrie 2020, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2020, p.323-333. ISBN 978-9975-48-178-6.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/323-333.pdf
24. **COTOVIȚCAIA, D.** *Școala de Artă - între tradiție și modernitate: în contextul celor 75 ani de la fondarea Școlii de Arte „Valeriu Poleakov”.* În: Lucrările Conferinței naționale cu participare internațională "Educația și învățământul extrașcolar în Republica Moldova: status quo și perspective", Ediția 1, 9-10 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, p.149-158. ISBN 978-9975-62-510-4.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/149-158_10.pdf
25. **COTOVIȚCAIA, D.** *Educația cultural-artistică: viziuni și perspective de aplicare practică și metodologică.* În: Conferința științifică "Știință, educație, cultura", Vol.1, 11 februarie 2015, Comrat. Kompar: Tipografia "A & V Poligraf", 2015, p.324-328. ISBN 978-9975-83-002-7.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/324-328_15.pdf
26. **COTOVIȚCAIA, D., GONCEARUC, M.** *Educația prin artă – probleme actuale și de perspectivă în formarea competențelor interpretative ale elevului pianist,* În: Revista științifică Studia Universitatis Moldaviae, Seria “Științe ale educației”, 2020, nr.11, p.157-161. ISSN 1857-2103.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/28.%20p.%20157-161.pdf
27. **COTOVIȚCAIA, D., POGOLȘA L.** *Exprimarea artistică și sensibilizarea culturală – calea spre o educație de calitate,* În: Revista științifică Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică, 2020, nr.2(37), p.199-204. ISSN 2345-1408.

ADNOTARE

Cotovițcaia Daniela, „Repere teoretice și metodologice de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală”, teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2025

Structura tezei este prezentată prin: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 148 pagini de text de bază, bibliografie din 165 titluri, 7 anexe, 12 figuri, 29 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 27 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: educație extrașcolară, învățământ extrașcolar, învățământ artistic, proiectare, instituționalizare, curriculum modular, artă muzicală, educație muzicală.

Domeniul de studiu: Teora generală a educației.

Scopul cercetării constă în stabilirea și valorificarea reperelor teoretice și metodologice de proiectare și instituționalizare a curriculumului extrașcolar pentru domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

Obiectivele cercetării: analiza abordărilor teoretice ale educației extrașcolare a elevilor și a curriculumului extrașcolar; conceptualizarea proiectării și instituționalizării curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală; elaborarea metodologiei de proiectare și instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală; proiectarea Planului de învățământ și a curricula la disciplinele de profil Artă muzicală pentru Școlile de Muzică; modelarea experimentală a instituționalizării curriculumului la disciplinele de profil Artă muzicală în Școlile de Muzică; analiza calitativă și cantitativă a datelor experimentale.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în: (1) abordarea învățământului extrașcolar, inclusiv a celui muzical din perspectiva conceptului de educație extrașcolară și corelării acestuia cu educația formală; (2) dezvoltarea conceptului de management al curriculumului pentru învățământul extrașcolar, profil Artă muzicală din perspectiva managerială, pedagogică și artistică; (3) conceptualizarea curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profil Artă Muzicală din perspectivele: *cunoașterii intelectuale și cunoașterii artistice, competențelor generice și celor specifice, învățământului muzical*; (4) promovarea conceptului de instituționalizare a curriculumului la disciplinele muzicale de profil.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare este generată de contradicția între necesitatea racordării cadrului curricular al învățământului extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală la cadrul curricular al învățământului general, dar și la tendințele și particularitățile evoluției educației artistice pe plan național și internațional. Rezolvarea acestei probleme ține de stabilirea reperelor conceptuale și metodologice de proiectare și de instituționalizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală, ceea ce a condus la eficientizarea procesului de predare-învățare în instituțiile de învățământ extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în: complementarea și dezvoltarea cadrului teoretic al învățământului extrașcolar, cadrului teoretic al managementului curriculumului cu referire la proiectare, implementare/ instituționalizare și monitorizare a curriculumului pentru învățământul extrașcolar/ muzical prin: redefinirea conceptului de educație extrașcolară ca parte componentă a educației nonformale cu referire la educația și învățământul extrașcolar; conceptualizarea managementului curriculumului pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală din perspectiva managerială, pedagogică și artistică; conceptualizarea curricula pentru învățământul extrașcolar domeniul Arte, profilul Artă muzicală.

Valoarea aplicativă a cercetării ține de: elaborarea și implementarea: Planului-cadru pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală; curricula la disciplinele de profil, pentru învățământul extrașcolar, domeniul Arte, profilul Artă muzicală; Planului operațional de instituționalizare a curricula la disciplinele domeniului Arte, profil Artă muzicală; demersurilor manageriale, conceptuale și metodologice ale cercetării pot fi aplicate în reactualizarea curricula la alte domenii artistice: artă plastică, coregrafie.

Implementarea rezultatelor științifice ale cercetării s-a realizat în Școala de Arte „Valeriu Poleacov”, mun.Chișinău.

ANNOTATION

Cotovița Daniela, „Theoretical and methodological benchmarks for designing and institutionalizing the curriculum for extracurricular education, Arts field, Musical Arts profile”, PhD thesis in education sciences, Chisinau, 2025

Thesis Structure is presented by the following: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 148 pages of basic text, bibliography of 165 titles, 7 appendices, 12 figures, 29 tables. The obtained results are published in 27 scientific papers.

Keywords: extracurricular education, out-of-school education, artistic education, designing, institutionalization, modular curriculum, musical art, musical education.

Field of Research: General Theory of Education.

Purpose of the Research is to establish and valorize the theoretical and methodological benchmarks for the designing and institutionalization of the curriculum for Music Schools.

Objectives of the Research: analysis of theoretical approaches of the non-formal education of students and the non-formal curriculum; conceptualization of the curriculum for extracurricular education, Arts field, Musical Art profile; elaboration of the methodology for designing and institutionalization of the curriculum for artistic education, Music profile; designing of the Education Plan and curricula for music-related subjects for Music Schools; experimental modeling of the institutionalization of curriculum for music-related subjects in Music Schools; qualitative and quantitative analysis of experimental data.

Scientific Novelty and Originality resides in the following: approach of artistic education, including musical education from the perspective of non-formal education concept and its correlation with formal artistic education; development of the curriculum management concept for artistic education, *Musical Art* profile from the managerial, pedagogical and artistic perspective; conceptualization of the curriculum for artistic education, *Musical Art* profile from the perspectives of: *intellectual knowledge and artistic knowledge, generic and specific competences, musical education*; promotion of the concept of institutionalization of the curriculum in the relevant music disciplines.

Important Scientific Problem Solved in the Research is generated by the contradiction between the necessity to connect the curricular framework of out-of-school education, the Arts field, Musical Art profile to the curricular framework of general education, but also to the trends and peculiarities of the evolution of artistic education on national and international level. Solving this problem depends on the establishment of conceptual and methodological benchmarks for the designing and institutionalization of the curriculum for non-formal artistic education, the Arts field, Musical Art profile, which led to the streamlining of the teaching-learning process in extracurricular educational institutions, the Arts field, the Musical Arts profile.

Theoretical Significance of the Research resides in the following: complementation and development of the theoretical framework of extracurricular education, the theoretical framework of curriculum management with reference to the design, implementation/institutionalization and monitoring of the curriculum for artistic/musical education by: redefining the concept of extracurricular education as a component of extracurricular education with reference to education and extracurricular education; conceptualization of curriculum management for extracurricular education, Musical Art profile from the managerial, pedagogical and artistic perspective; conceptualization of curricula for extracurricular education, Musical Art profile.

Applicative Value of the Research relates to the development and implementation of the following: the Education Framework Plan for Arts/Music Schools; curricula for specialized subjects, for extracurricular education - Arts field, Musical Art profile; the operational plan for the institutionalization of curricula for the Music Art profile disciplines; managerial, conceptual and methodological approaches of the research can be applied in updating the curricula to other artistic fields: plastic art, choreography.

Implementation of the Scientific Results was carried out in the "Valeriu Poleacov" School of Arts, Chisinau municipalit.

COTOVIȚCAIA DANIELA

**REPERE TEORETICE ȘI METODOLOGICE DE PROIECTARE ȘI
INSTITUȚIONALIZARE A CURRICULUMULUI PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNTUL EXTRAȘCOLAR, DOMENIUL ARTE,
PROFILUL *ARTĂ MUZICALĂ***

531.01 – Teoria generală a educației

REZUMATUL

tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 21.05.2025
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar: 2,2

Formatul hârtiei 60×84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr.73/2025

**Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. Alexei Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009**